

במדבר – ב' סיון

נאָר לפעמים ווערט זי געלייענט פאַר
עצרת, איז אין איר מער די שייכות צו
חגה"ש און צום ענין פון מ"ת (עצמו).

הנ"ל איז נאָך מער מודגש אין דער
קביעות פון שנה זו, ווען שבת פרשת
במדבר איז חל ב' סיון, וואָס איז דעם
טאָג „א"ל משה לקדשם לתורה", אָדער
בלשון אדה"ז, „התחיל משה להתעסק
עמהם בענין קבלת התורה”.

און וויבאלד אַז ככל שנה בחגה"ש,
איז זמן מתן תורתנו¹⁰, גיט דער אוי-
בערשטער די תורה פונדאָסנייג, און
נאָך אין אַ העכערן אופן לגבי דעם יאָר
שלפנ"ז¹² — איז מובן אַז פאַר דער
קבלת התורה בחגה"ש פון דעם (און
יעדן) יאָר זיינען נויטיק די הכנות וואָס
זיינען געווען ביי קבלת התורה בפעם
הראשונה¹³.

און ווי דאָס איז מודגש אויך בנוגע

א. ס'איז ידוע, אַז „לעולם קורין
פרשת במדבר סיני קודם עצרת", און
וויבאלד אַז יעדע פרשה האָט אַ שייכות
צו דעם זמן וואָס זי ווערט געלייענט²,
איז מובן, אַז די שייכות פון פ' במדבר צו
שבועות³ איז בעיקר אינעם ענין ההכנה
פאַר חגה"ש — צו מ"ת⁴ (משא"כ פ' נשא
וואָס ווערט בד"כ געלייענט נאָך עצרת,

(1) טוש"ע חא"א סתכיה סיד. ועד"ז ברמב"ם
הל' תפלה פי"ג הי"ב.

(2) של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב.

(3) וכדמשמע מלשון זה גופא, „לעולם קורין
פרשת במדבר סיני קודם עצרת", ועד"ז ברמב"ם שם
המנהג הפשוט שיהו קוראין במדבר סיני קודם
עצרת, ואינו מדגיש שמפסיקין בין קללות שבתוכ
לעצרת כפ' במדבר סיני (כמ"ש בתודיה קללות
(מגילה לא, ב). תודיה וקללם (כ"ז פח, ב) בסופו).
וראה לקו"ש ח"ע י, ובהערות שם.

ולהעיר מה"ש בסדר רב עמרם (הובא בהגה"מ
שם ס"א. טוש"ע ולבוש שם סיד) מנה ועצרי. ולשון
הלבוש שם „ולעולם קורין פ' במדבר שיש בה מניין
של ישראל קודם שבועות”.

וראה גם חדא"ג מהרש"א מגילה שם שמפרש מ"ש
בגמ' „כדי שתכלה שנה וקללות” „דלכך תקן כן
פרשת במדבר קודם עצרת כו' שישבונו ישראל
למספרם הנזכר בפרשת במדבר”.

(4) וכדמוכח קצת מהרמב"ם כו' הנ"ל, שכתב
שהמנהג שקוראין במדבר קודם עצרת, ולא הזכיר
שלפעמים קורין גם פ' נשא (אף שבפשטות י"ל —
דגם אז הרי קריאת במדבר לפני עצרת).

(5) אף שלשון הרמב"ם והטור בהא קורין קודם
עצרת ׀ ולהעיר מה"ש ב"ב שם (וכו בהג"מ, לבוש
ומג"א שם סק"ד) שמפסיקין כפ' במדבר לפני עצרת
כי עצרת הוא ר"ה לפירות האילן שנידונין על
הפירות.

הרי מכיון דשבועות הוא „זמן מתן תורתנו” מובן
שכל הענינים שבעצרת שייכים ול"ז (ראה פסחים
סח, ב שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד ס"ח) — ירושלמי
ר"ה פ"ד סה"ח.

(*) כ"ה בהגה"מ. ובטוש"ע ולבוש „מנו ועצרו”.

(6) בקביעות „ה"ח מעוברת ובה"ש מעוברת”
(טור שם).

(7) להעיר שעי"פ הלוחות שבטור שם חל בעוד ב'
קביעות — ב"ה פשוטה, ו"ח מעוברת. ואכ"מ.

(8) מג"א סתצ"ד סק"ד.

(9) סו"ס תצד.

(10) נוסח התפלה דחגה"ש. ראה שו"ע אדה"ז שם
בדיש הסימן, ולפי חשבון קביעות החדשים המסור
בידינו . . לעולם י"ה זה חג בשה בסיון . . זמן
מתן תורתנו.

(11) נוסף ע"ז ש„נותן התורה” (שאומרים בכל
יום) הוא לשון הווה, שנותן לנו בכל יום (לקו"ת
סוכות פא, ג. וראה ברכות כב, א. סג, ב) — ראה
ד"ה ועשית חג שבועות תש"ה (פמ"ה).

(12) כמובן מאנה"ק ס"י יד בנוגע לר"ה. וראה
ד"ה ועשית חג שבועות שם.

(13) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 135 ואילך.

וגו'¹⁸ ובחמישי אמר להם מצות פרישה שיפרשו מנשותיהן היום ומחר ויהיו נכונים ליום השלישי¹⁹ שהוא שבת שבו ניתנה התורה.

ולכאורה איז ניט מובן:

(א) פארוואס ברענגט מען, כולל דער אַלטער רבי, די ראי', אז „התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה“, פון פסוק „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו“²⁰, בעת אַז ביום שלישי, ב' סיון, זיינען געווען א סך דיבורים בתור הקדמה למ״ת אנהויבנדיק פון פריער־דיקן פסוק²¹ „כה תאמר לבית יעקב גו' אתם ראיתם גו“²²?

אפילו אַז מ׳וועט זאָגן, אַז ער וויל ברענגען אַ ראי' פון דעם אויבערשטנס־דיבור בנוגע דעם הוה ועתיד, און ניט כשייכות צום עבר („אתם ראיתם וגו“) — געפינט מען אויך דאָס פריער (פאַרן) געבראַכטן פסוק „ואתם וגו“: והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ;

(ב) נאָכמער: אין פשט פון „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“ געפינט מען צוויי פירושים: (א) דער רמב״ן²³ טייטשט „ותהיו ממלכת משרתי“ וגו'

להלכה, אַז מטעם זה „נוהגין . . שלא להתענות ושלא לאמר תחנון מר״ח“¹⁴.

ב. צו פאַרשטיין די שייכות פון פ' במדבר צו דער (התחלת) הכנה למ״ת (בב' סיון), יש להקדים דעם ביאור אין דער אויבנדערמאנטער הלכה — ובלשון פון אַלטן רבי'ן:

„ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לאמר תחנון מר״ח עד ח' בו ועד בכלל כו' לפי שמיד אחר ר״ח התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה“¹⁵ שבשני בשבת ה' ר״ח¹⁶ ובשלישי בשבת אמר להם¹⁷ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו' וברביעי אמר להם מצות הגבלה השמרו לכם עלות בהר

(14) שו״ע אדה״ז שם בסוף הסימן.

(15) הדיוק בזה שמשנהי התחיל להתעסק עמהם בקבלת התורה, אבל גם בריח כבר היתה ההכנה למ״ת מצד בניי דביום הוה באו מדבר סיני (יתרו יט, א וברשי שם. משבת פו, ב). ויחזו שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד (שם, ב וברשי) — ראה תרי״ס, ג. קט, ג. וראה לקו״ש ח״ג שם.

ו״ל (בפנימיות הענינים עכ״פ) שמטעם זה מוסיף אדה״ז „שבשני בשבת ה' ר״ח אף שלענין דינא (שלא להתענות ולא לומר תחנון) אין נפק״מ. ואדרבה ר״ח חמיר דבימי הגבלה אינו רק מנהג (שו״ע אדה״ז או״ח טרפ״ח ס״ג). אבל י״ל דמדגישו כיון שמצינו תענית בו — ראה בב״ או״ח סתקע״ט ד״ה כתב הר״ן בסופו. ביח סתק״פ סד״ה כתב בה״ג. מגי״א ר״ס תיח. ואכ״מ.

(16) כדעת רבנן שבת פז, א.

(17) יתרו יט, ו.

(18) שם, יב.

(19) שם, יוד־יא.

(20) ובפרט שמשנה מלשון המג״א כניל, דמיד בב' סיון איל משה לקדשם בתורה, ובלבוש שם ס״ס תצג, מפני שהם ימי מצות ימי הגבלה כו'.

(21) יתרו שם, ג״ד.

(22) וכן הוא בגמ' (שבת שם), בתלאתא אמר להו ואתם תהיו ליי. ולהעיר מפרשי שם פו, סע״ב (בדברי ר״י) ד״ה בתרי. פ״י ר״ח שם פו, סע״א (בדברי רבנן).

(23) עה״פ שם.

(24) ע״ז בתיביע, וכהנין משמש״ן. ובת״י, וכהנין. אלא ש„ממלכת“ כנראה שמפרשים לענין בפ״ע „מלכין קטירי כלילא“, מלכ״י.

(*) להעיר מפ״י הר״ח שבת (פז, סע״א): ומפורש בתורה דההוא יומא שחזו כו' ומשה עלה כו' ואמר ל״ למימר לישראל אתם דאיתם גו' וקאמרי רבנן דההוא יומא לא אמר להו משה לישראל מידי משום חולש״ דאורחא ומר״ח, משא״כ לדעת רש״י שם (פז, סע״ב, פז, דע״א) ועד״ז בפ״י עה״ת (יתרו יט, ג) שעלה ביום שני לכאוס מדבר סיני (ראה ר״א״ס שם ועוד).

ג. וי"ל דעם ביאור בכל זה, ובהקדים: לכאורה איז ניט מובן, פאר-וואס לערנט ניט רש"י דעם טייטש פון ווארט כהנים כפשוטו, ובפרט רש"י אליין זאגט אין א פריערדיקער פרשה³¹ „כל לשון כהן — משרת לאלקות הוא“³² (און ווי ס'איז אויך משמע אין זיין פירוש דא גופא אז זיין פירוש איז א חידוש — פון דעם וואס ער דארף דא אנקומען צו א ראי' והכרח אז עס מיינט (ניט משרתים, נאר) שרים „כמה דאת אמר“³³ ובני דוד כהנים היו“)

— והתירוץ³⁴ דעמאלט איז ניט פארשטאנדיק וואס טוט אויף דער פסוק מיט דעם וואס ער איז ממשיך ומוסיף „וגוי קדוש“ — א כהן משרת לאלקות איז דאך תוכנו קדושה³⁵

קדוש לדבקה באל הקדוש“ (ע"ד ווי דער מכילתא²⁵ זאגט „ראוין היו כל ישראל לאכול בקדשים“, ביז ווי דער בעל הטורים זאגט — „כהנים גדולים“²⁶), (ב) רש"י טייטשט — „שרים“²⁷.

ולכאורה, בשלמא לויט דעם ערשטן טייטש, אז „ממלכת כהנים“ מיינט אז זיי וועלן זיין כהנים ממש משרתי ה', איז מובן אז דאס איז פארבונדן מיט קבלת והתעסקות בתורה — צו זיין איבער-געגעבן, צו זיין א משרת ה' דורך תומ"צ; אבער לויט פירוש רש"י (ועוד) אז דאס מיינט „שרים“ — וואס פאר א שייכות²⁸ האט דאס צו קבלת והתעס-קות בתורה?²⁹

ג) נאך „ממלכת כהנים“ איז דער פסוק ממשיך „וגוי קדוש“ — דער אלטער רבי איז: א) ניט מעתיק די ווער-טער, ב) איז אבער מרמז אויף זיי מיט „וגוי“³⁰.

(31) ייגש מז, כב.

(32) ובתצוה (כח, ג) פרש"י „ולשון כהונה שירות הוא“.

(33) ש"ב ח, יח. וראה ספר השרשים שם.

(34) או י"ל בפשטות יותר (ובהמשך להמבואר בפנים), דאין לפרש שממלכת כהנים הו"ע משרתי ה' מצד התומ"צ, כיון שכבר נאמר בפסוק שלפניו העבודה ושירות דבני „ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, ומלשון הכתוב, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים מוכת, שכאן מדבר כבר ע"ד מעלות (ושכרם) שמגיעים אליי. ועפ"י יובן מה שהעתיק רש"י גם התיבות „ואתם תהיו לי“, אף שמפרש רק תיבת „ממלכת כהנים“.

(35) ראה מפרשים לפרש"י תצוה שם, שמש"כ רש"י, לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן ליי, היינו ש„לכהנו ליי פ"י של „לקדשו“ (וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 171 ואילך).

אבל מובן שאין לומר כן בנדרדא אשר „גוי קדוש“ הוא פ"י של „ממלכת כהנים“, כי: א) „גוי קדוש“

(25) עה"פ שם.

(26) ובאגדת בראשית פע"ט (פ); „שכולם נקראו כהנים בסיני שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים . . כל אחד ואחד מהן כאילו כהן גדול כו“.

(27) ועד"ז ברשב"ם.

(28) דדוחק לומר שזה רק בתור שכר סגולי (ולא — מסובב).

(29) וראה ס' השרשים להרד"ק שרש כהן, וגם שם משמע שענין השירות — עבודה — תיבת כהן, וענין „ראש לעם“ שבהן — ב' ענינים הם. ולהעיר מאברבנאל יתרו שם.

(30) משא"כ בגמ' שהובאה רק התחלת הכתוב (כנ"ל הערה 22), ואתם תהיו ליי, ובפשטות הכוונה לכל ההמשך. ובדעת ר"י שם (פז, סע"ב) איתא „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“ בלי תיבת „וגוי“, וכיה בעי"י, וביל"ש יתרו רמז רעז לפנינו.

(*) או שלפי פשט"מ מתאים תואר כהן משרת לאלקות רק בכהן שמשרת לאלקות (במקום מטיס) בביהמ"ק, וכיו"ב, כנאמר (עקב י"ד, ח) „לעמוד לפני ה' לשרתו“, ולא על כללות קיום התומ"צ דבניי, ולהעיר מבחי יתרו שם עה"פ: על דרך הפשט כו' ועל דרך הקבלה ממלכת כהנים ממלכת משרתים.

(*) אבל ראה דק"ס ג' בדברי ר"י גם המשך הכתוב „וגוי קדוש“, ובדברי רבנן „ממלכת כהנים“.

גאנצן אַרומ, פון כל עיני העולם, א „גוי קדוש“ צום איבערשטן, ע"ד ווי כהנים — כפשוטו.

ד. די דריי ענינים בפנימיות ובעבור-דת האדם⁴⁰:

„והייתם לי סגולה מכל העמים“ — צום אלעם ערשטן איז דער ענין הבחירה, וואס דער איבערשטער האט בוחר געווען בבני בזמן מ"ת⁴¹, וואס אמיתיות ענין הבחירה⁴² קומט אינגאנצן מצד הבוחר. זי איז ניט מוכרח דורך (פארבונדן מיט) דער מעלה ויתרון פון דעם נבחר⁴³. דאס וואס דער אויבערשטער איז בוחר די אידן איז פאר-בונדן מיט אַזא מדרגה וואו עס איז כחשיכה כאורה⁴⁴ (ובפרט בנוגע לקבלת השפעה) און נאך העכער, דער חילוק צווישן אידן און אומות העולם איז ניט די סיבה עיקרית פון בחירת בני⁴⁵, ובלשון רש"י⁴⁶, „ולא תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם“, נאך מצד בחירתו ית', זיינען די אומות „בעיני ולפני לכולם“, און „חיבתכם ניכרת“.

דערנאך קומט דער ענין פון עבודת⁴⁷

(הבדלה³⁶), ועדמשנ"י „ויבדל אהרן להקדישו גוי הוא ובניו גוי“.

פון דעם וואס דער פסוק איז מוסיף „וגוי קדוש“ איז מובן אז „ממלכת כהנים“ דא ווערט ניט געמיינט דער ענין פון קדושה (הבדלה) צום אויבערשטן.

דעריבער לערנט רש"י אז דער טייטש פון „ממלכת כהנים“ דא איז (ניט ווי דער לשון כהונה ווערט געטייטשט כרגיל, נאך) — „שרים“:

ולפי זה איז דער סדר פון די דריי מעלות אין די פסוקים זו למעלה מזו:

„והייתם לי סגולה מכל העמים“, איז דאס וואס אידן זיינען אן „אוצר חביב“³⁸, אפגעטיילט פון שאר אומות³⁹. דערנאך איז ער מוסיף, אז ניט נאך זיינען זיי „סגולה מכל העמים“, נאך זיי זיינען „שרים“ — וואס „שרים“ הערשן און פירן אן מיט דער מדינה, מיט דעם אַרומ.

און דערנאך איז די הוספה „וגוי קדוש“, אז אידן זיינען אינגאנצן מובדל און אויפגעהויבן פון חול, פון דעם

40 להעיר מאוה"ת שם ע' תתז וע' תתט ואילך. ד"ה ואתם תהיו לי תרם.

41 ש"ע אדה"ז ס"ס ס"ד. וראה תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

42 ראה לקר"ש ח"א ע' 5 ואילך. וש"נ. לקמן ע' 408 ואילך (ובהערות שם, 2).

43 ראה לקמן הערה 48.

44 תהלים קלט, יב.

45 ראה תרי"א כו, סע"א ואילך. סא, ג. לקו"ת צו ז, ד. ועוד.

46 בפסוק „והייתם לי סגולה“.

47 ראה אוה"ת שם ע' תתז, ובארוכה המשך תרי"ס שם דבחי' והייתם לי סגולה זהו מעלתה מצד מהותה ועצמותה (בחי' אוהבה הטבעיות שיש בנשי' בירושה), ובחי' ממלכת כהנים הוא ההמשכה ע"י תומצ' כו.

נאמר לאחרי „ממלכת כהנים“ (ב) נאמר בוא"י המוסיף — „וגוי קדוש“ (ג) משנה בתווארם: „ממלכת כהנים וגוי קדוש“.

36 ראה תוי"ב ופרש"י ר"פ קדושים. פרש"י משפטים כב, ל. קדושים כ, ז. כו. ועוד. תניא פמ"ז (ס, א), אגה"ת פ"י. ועוד.

37 דה"א כג, יג.

38 פרש"י עה"פ.

39 וראה רמב"ן ובחיי שם. ולהעיר מספורנו עה"פ (יט, ו). וראה אוה"ת יתרו ע' תתד ואילך.

40 וי"ל, דגם לפרש"י (בראשית ב, ג. יתרו כ, יא) קדשו במן שלא ירד בשבת, ענינו ג"כ שמובדל בזה מימי השבוע. ועד"ז יל"פ בפרש"י יתרו יט, יו"ד) וקדושתם וזימנתם שיכינו עצמם היום ומחר. ראה פרש"י שם, יא.

קדוש⁵⁶ לדבקה בא-ל קדוש דורך תומצ⁵⁷;

און מצד דער עבודה אין דברי הרשות, פון „כל מעשיך יהיו לשש" און „בכל דרכיך דעהו"⁵⁸, וויבאלד דאס זיינען מעשיך (שלך) און דרכיך (שלך), זיי זיינען דברי הרשות וואס ווערן געטאן לשש וכו', ווערן אידן אנגע-רופן „כהנים — שרים", וואס ווייזט אויף דער שליטה און אָנפירונג פון אידן מיט זאכן פון דער וועלט (ובמילא — א שייכות צו זיי).

די עבודה איז אופנה ניט דורך זיין אויסגעטאן פון וועלט, נאר (בעיקר) צו שולט זיין און אָנפירן מיט עניני העולם, אויסנוצן די דברי הרשות „לשם שמים", ביז אַז אין זיי גופא דערהערט זיך דער ענין פון אלקות — „דעהו", עס ווערט אין זיי אַ בריר וויכּוּך, ביז אַז זיי ווערן אַ דבר שבקדושה וכו' — כלים צו ג-טלעכקייט.

ה. דאס איז בכללות. בפרטיות איז אויך אין דער עבודה פון קיום המצות פאַראַן די צוויי תנועות ואופנים:

א) ער לערנט תורה אין איז מקיים מצות בכדי לדבקה בו ית', וואס „אי

ישראל⁵⁹, וואס בכללות טיילט עס זיך אין צוויי אופנים: א) די עבודה אין דברי הרשות, וואס ער טוט זיי לשם שמים⁶⁰, אָדער נאָכמער⁶¹ אין אַז אופן פון „בכל דרכיך דעהו"⁶², ב) די עבודה אין לימוד התורה וקיום המצות.

און דאס איז דער חילוק צווישן דער מעלה פון כהנים משרתי ה' ווי ס'ווערט געטייטשט בכל מקום (אָדער ווי דער פסוק זאגט דא „גוי קדוש") — און דער מעלה פון „ממלכת כהנים" — „שרים":

די עבודה אין עניני קדושה (בלימוד התורה וקיום המצות) איז אין אַז אופן אַז מען איז אויסגעטאן פון חול פון וועלט⁶³, וואס דאס איז בדוגמת עבודת הכהנים „לעמוד לפני ה' לשרתו"⁶⁴, זיי זיינען מובדל פון עניני עולם, און נאר „ה' הוא נחלתו"⁶⁵ — כל מהותם וענינם⁶⁶ איז „לעמוד לפני ה' לשרתו", וואס מצד דעם ווערן אידן אָנגערופן „גוי קדוש", זיי זיינען „משרתי וגוי

(48) ובא בהמשך לוהייתם לי סגולה גוי, כי הגילוי וההתאחדות דההתקשרות שמצד בחירה נקבע ע"י קדושת ישראל — ראה בארוכה לקמן ע' 408 ואילך. שם. ומודגש הוא גם בכתוב שלפניו שאף שענין הבחירה, והייתם לי סגולה גוי" אינו מצד תבונה ומעלה בהנבחר כנ"ל, מקדים, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי גוי".

(49) אבות פ"ב מ"ב.
(50) ראה לקיש ח"ג ע' 907, 932.
(51) משלי ג, ו.
(52) ראה גם תניא פמ"ז (ס, א).
(53) עקב יו"ד, ח. וקאי על הכהנים — ראה רש"י שם.

(54) שם, ט. ובקרה יח, כ. אני חלקך ונחלתך.
וראה לשון הרמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל.
(55) ולהעיר שגם באכילתם (לא רק באכילת קרבנות כ"א גם אכילת תרומה וכירב) מברכין אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו (רמב"ם סוף הל' תרומות).

(56) להעיר משו"ע אדה"ז א"ח מהדו"ק ר"ס ד. וראה מהד"ת שם ובס"א ס"ז.

(57) ראה רמב"ם הל' שמיטה ויובל שם: כל איש ואיש . . להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו
ה"ז נחלקש קודש קדשים ויהי' ה' חלקו ונחלתו כו' כמו שזכר לכהנים ללוים.

(58) באוה"ת ותר"ס שם, דגוי קדוש הוא העבודה דקדש עצמך במותר לך (יבמות כ, א. ספרי ראה יד, כא). אבל עיי"ש שזה בא מצד תכלית הביטול לאלקות, וכל הכוחות והלבושים שלו משועבדים לה' לבדו כו' (וראה לקיש ח"ט ע' 403-4). והמבואר לקמן בסנים דכהנים שרים הוא העבודה דלש"ש וכל דרכיך דעהו, היינו מצד התנועה והעבודה לפעול בעניני עולם.

ענטפערט די מלאכים וועגן די אַנדערע דברות „כלום אתם עושים מלאכה . . משא ומתן יש ביניכם . . אב ואם יש לכם . . קנאה יש ביניכם יצהיר יש ביניכם . . מיד הודו לו להקב"ה כו'".

פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אַז דער מכיוון פון נתינת התורה והמצות איז ניט (בלווי) אַז אידן זאָלן זיין אָפּגעזונדערט פון עניני עולם (מלאכה, משא ומתן וכו') — דער ענין איז פאַראַן באַ מלאכים, און נאָך מיט מער שלימות ווי עס קען זיין באַ אידן דאָ למטה — נאָר (בעיקר) אַז געפינענדיק זיך דאָ למטה און האַבנדיק צו טאָן מיט אומות העולם און עניני עולם, ביז אַז „יצהיר יש ביניכם", זאָלן דאָמאַלט אידן זיין „שרים". אַ איד זאָל זיין אַ שר ומושל אויף זיין יצהיר ומדותיו; און אַזוי אויך בעולם סביבו, ער איז אַ שר און פירט אָן מיט עניני העולם, זיי זאָלן נתברר ווערן און זיין דורכגענומען מיט גיטלעכקייט (וואָס דאָס איז די עבודה פון כל מעשיך ובכל דרכיך כנ"ל).

בכללות איז דאָס דער אויפטו פון מתן תורה, און דער יתרון אין דעם לימוד התורה וקיום המצות וואָס נאָך מ'ט אויף דעם קיום התומ'צ פון די אבות (וואָס קיימו האבות כל התורה כולה עד שלא ניתנה⁶⁷):

קיום התומ'צ באַ די אבות איז געווען ניט צוליב פועל זיין זיכר ועלית גשמיות העולם, נאָר — צו ווערן און צו זיין מיוחד מיט אלקות, בלשון חז"ל⁶⁸ „האבות הן הן המרכבה" און ווי ער זאָגט אין תניא⁶⁹ „שכל אבריהם כולם

אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא כביכול⁷⁰. ד.ה. זיין לימוד התורה וקיום המצות איז צוליב זיין „משרת ה'" — ווערן קדוש ומובדל פון וועלט, „גוי קדוש".

(ב) דער עסק התורה וקיום המצות איז בכדי פועל זיין אויף גופו ונה"ב וחלקו בעולם, צו מאַכן פון וועלט אַ דירה⁷¹ לו ית' בתחתונים⁷².

ו. עפ"י יש לומר בינה של תורה אין דעם פירוש רש"י, וואָס רש"י טייטשט ממלכת כהנים — שרים, און ניט ווי בכ"מ, כפשוטו — משרתי ה':

די גמרא⁷³ זאָגט אין דער סוגיא פון מתן תורה, „בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפני חמודה גנוזה כו' אתה מבקש ליתנה לבר'ד מה אנוש כי תזכרנו⁷⁴ וגו' תנה הודך על השמים" א"ל הקב"ה למשה החזיר להן תשובה כו' אמר לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה⁷⁵ אנכי היא אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם, שוב מה כתיב בה⁷⁶ לא יהי לך אלקים אחרים בין עמים אתן שריו⁷⁷ כו'. ועד"ז האָט משה גע-

(59) תניא פ"ד.

(60) ראה תניא מל"ז לו.

(61) בפרטיות יותר י"ל שזוהו החילוק דתורה ומצות: תורה עיקר מעלתה וענינה — דביקות; מצות עיקר ענינו — בירור העולם (וראה תניא פ"ה ופכ"ג). וראה אוה"ת ותר"ס שם. ואכ"מ.

(62) שבט פת, סע"ב ואילך.

(63) תהלים ח, ה.

(64) תהלים שם, ב.

(65) יתרו כ, ב.

(66) שם, ג.

(67) יומא כח, ב. קידושין פב, א.

(68) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(69) תניא פכ"ג. וראה לשונו רפליד. ובסליט (נג,

א). פמ"ז (סו, א).

און די דרגא „וגוי קדוש“ איז — „וגוי“ — צו דעם קומט מען צו און דאס איז דער גומר די עבודה פון „ממלכת כהנים“⁷².

ח. עפ"ז יש לבאר די שייכות פון ב' סיון צו פ' במדבר:

דער תוכן פון דער פרשה איז מגין⁷³ בני ישראל, ביז אז דער גאנצער ספר ווערט אנגערופן „חומש הפקודים“⁷⁴.

בפרטיות רעדט זיך אין דער פרשה וועגן דריי באזונדערע ציילונגען:

בתחילת הסדרה — וועגן דעם מגין פון כל בני ישראל אויסער די לויים — „אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני“⁷⁵; נאכדעם ווערט דער שבת לוי „נמנה לבדו“⁷⁶ — „מבן חודש ומעלה תפקדם“⁷⁷; און ביים סיום הסדרה — „נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי גוי' מבן שלשים שנה ומעלה גוי'“, „מנה מהם את הראויין לעבודת משא“⁷⁸.

ויש לומר אז די דריי פרטי המגין זיינען בדוגמא צו די דריי ענינים הנ"ל

היו קדושים ומובדלים מענייני עוה"ז ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם“.

דעריבער איז אויך עיקר סדר חייהם — רועי צאן, אפגעזונדערט פון וועלט⁷⁹.

ז. און דערפאר לערנט רש"י אז אין דעם דיבור ה' וועגן דער עבודה פון אידן בשייכות צו מ"ת, איז פריער די דרגת העבודה פון „שרים“, און ערשט נאכדעם קומט מען צו (אויך) צו דעם מצב ומדריגה פון „גוי קדוש“.

דערמיט איז אויך מובן וואס דער אלטער רבי בשולחנו — זאגנדיק אז „מיד אחר ר"ח התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה“ — ברענגט ער דעם פסוק „ובשלישי בשבת אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“ און די ווערטער „וגוי קדוש“ איז ער (בלויז) מרמז מיט „וגוי“ — להדגיש, כנ"ל, אז „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“ איז א באזונדער סוג און דרגא אין עבודה (און „וגוי קדוש“ איז א צווייטע דרגא, אבער א המשך וגמר פון דער פריערדיקער), און אין דעם באשטייט דער עיקר מכוון פון קבלת התורה, דעריבער איז די ערשטע התעסקות (התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה“) געווען אין דעם וואס „אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“, אז דער עיקר מכוון פון קבלת התורה איז אין דער עבודה⁸⁰ פון „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“.

(72) ע"פ המבואר באוה"ת ותר"ס (הובא בהערה 58) ד.גוי קדוש“ הוא העבודה ד.קדש עצמן במותר לך“ שהוא בתכלית הביטול, אולי י"ל הכוונה מה שגוי קדוש“ גומרי העבודה ד.ממלכת כהנים, כי שלימות הפעולה בעולם, השלמת הכוונה דדירה לו ית' עצמותו בתחתונים, הוא כאשר גם האדם הוא בביטול לגמרי (ראה לקו"ש חס"י ע' 248 ואילך). ואכ"מ.

(73) ראה לעיל סוף הערה 3.

(74) יומא סח, ב. וראה פרש"י שם ד"ה ובחומש

הפקודים.

(75) א, מט.

(76) פרש"י שם.

(77) ג, טו. וראה מפרשי רש"י שם א, מט. ונת'

בארוכה בלקו"ש חל"ג ע' 1 ואילך.

(78) ד, ב"ג ובפרש"י.

(70) תרי"ח ויחי קב, ב: לפי ש.אין בעסק זה שום טרדה כלל כ"י וכל היום יוכל להיות פנוי מכל מחשבה בלתי לה' לבדו.

(71) להעיר מעבודה ועבודה תמה (יומא כד, א. ובפרש"י שם ד"ה עבודה תמה. וראה זבחים קטו, ב.).

דאס וואס זיי ווערן ניט בטל איז מצד דעם וואס דער אויבערשטער איז מונה אותם, ווייס מען דערפון אז זיי זיינען חביב כו'.

און דערפאר איז דער ענין אין מנין בדוגמת „והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ“: אעפֿ אז „לי כל הארץ“, עס זיינען דא „אחרים עמכם“, פונדעסטוועגן זיינען אידן אויסגעטיילט מצד בחירתו של הקב"ה, און זיי ווערן ניט בטל לגבי שאר אומות — דאס ווערט נתגלה דורך מנין, וואס דורך דעם איז „חיבתכם ניכרת“, ווי רש"י זאגט בתחילת פרשתנו: מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה, אדער ווי זיין לשון אין ריש פ' שמות: „להודיע חיבתן“.

י"ד. בהמשך לזה איז דער פסוק מדגיש „אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בניי“, ווארום זייער מנין איז פארבונדן ניט נאר מיט דעם וואס זיי זיינען אויסגעטיילט און ווערן ניט בטל, נאר מיט „ואתה הפקד את הלויים“ — לשון מנוי שררה⁸⁵ — נשיאת ראש בסוג בפ"ע, גדר מיוחד:

דאס וואס מ'האט דעם שבט לוי געציילט „מבן חודש ומעלה“ איז ווייל דורכדעם „הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש“⁸⁶ — בדוגמת העילוי פון „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“ — „שרים“, בנוסף אויף דעם וואס זיי ווערן ניט בטל („והייתם לי סגולה גו").

און לאח"ז קומט דער מנין פון די משפחות בני לוי קהת גרשון ומררי, מבן שלשים שנה ומעלה — וואס „בא לצבא לעשות מלאכה באה"מ“. בפרשתנו

— „והייתם לי סגולה מכל העמים, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“, און „וגוי קדוש“.

ט. דער ביאור בזה:

עס שטייט אין של"ה⁸⁷, אז דורך דעם וואס מען האט געציילט די אידן זיינען זיי געווארן א „דבר שבמנין“, וואס דבר שבמנין לא בטיל⁸⁸. דאס וואס א דבר שבמנין ווערט ניט בטל, איז ניט אין דעם זעלבן אופן ווי אנדערע דברים חשובים ווערן ניט בטל, ווי ברי"ם⁸⁹ בע"ח⁹⁰ וכיו"ב — וואס דארטן איז די חשיבות אין דער זאך גופא בגלוי, זי איז אנדערש בגלוי פון אנדערע זאכן:

משא"כ א דבר שבמנין וואס לא בטיל איז — דורך דעם וואס מען ציילט עס, דערוויסט מען זיך⁹¹ אז ער האט א חשיבות⁹² ובמילא — לא בטיל. די חשיבות זיינען איז ניט גלוי וניכרת אין גוף הדבר.

דער ענין ברוחניות איז: מנין באַ-ווייזט אויף דער בחי' פון אידן אין וועלכע בחיצוניות זיינען אידן ניט אויסגעטיילט (לכאורה) פון אנדערע אומות:

(79) שמו, סע"א ואילך. נת' כד"ה צהר תעשה תרע"ג (בהמשך תער"ב). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1019 ואילך.

(80) ביצה ג, ב. ושי"נ. שו"ע יו"ד סק"י ס"א. שו"ע אדה"ז סי' תמו ס"ב.

(81) חולין ק, א. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פט"ז הל' טושיע יו"ד סי' ק ס"א.

(82) זבחים עג, א. רמב"ם שם הל' טושיע סק"י שם.

(83) להעיר שדבר שבמנין תלוי במקום (ראה שו"ע סק"י).

(84) להעיר מלשון הרשבי"א יבמות (פא, ב): דברים שחשיבותן מצד מנינו. ולהעיר מצפ"ע ריש הל' מאכאים בסמיני טהרה כו' אם הוי רק סימן או גורמים טהרה כו'.

(85) א, ו וברשי.

(86) פרש"י שם ג, טו.

אויך דער חידוש פון „נשא את ראש בני קהת“ איז ניט אינגאנצן פארבונדן מיט פ' במדבר, וואָרעם כאַטש אַז בני קהת זיינען אויסגעטיילט אין זייער עבודה, איז אַבער זייער סדר המנין („מבן שלשים שנה ומעלה“) דער זעלבער ווי ביי אַלע בני לוי; און אפילו דער אופן עבודה פון בני קהת (עבודת משא) איז פאַראַן אויך באַ בני גרשון⁹¹; ביז אַז דער „נשא את ראש בני קהת“ (בסוף פרשתנו) איז די התחלה פון דעם המשך הענין (אין דער סדרה שלאח“): „נשא את ראש בני גרשון גם הם“.

דער חידוש און ענין המיוחד אין פ' במדבר, איז דער מנין און דער תפקיד פון כללות שבט לוי, דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט די לויים ממנה געווען צו זיין „תחת כל בכור בבנ“⁹² אַנשטאָט כל בכור — דער ערשטער און אַנפירער פון אַלע קינדער, לוקח פי שנים בהירושה וכו'⁹³.

(וואָס אין דעם אַלעם איז דאָך דאָ עבודה להויה פון דעם „בכור בבנ“).

ווייל „כנל“ דער עיקר ומטרה פון מתן תורה איז „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים — שרים“, צו שולט זיין אויף עניני עולם און אַנפירן מיט זיי, פועל זיין אַז זיי זאלן ווערן אַ דירה לו ית'.

און בכל שנה ושנה, ווען „הימים האלה נזכרים“⁹⁴, און יעדער איד בעבודתו טוט אין דער הכנה פון „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים — שרים“, ווערט אויך אויפגעטאָן דער ענין פון

שטייט דער מנין פון בני קהת, וואָס איז פאַרבונדן מיט „עבודת בני קהת באוהל מועד קודש הקדשים“⁸⁷.

דער מנין איז ניט מצד דעם כללות-דיקן תפקיד פון די לויים, די שררה פון „שומר משמרת הקודש“, נאָר מצד „מלאכה באהמ“ און באַ בני קהת מצד דעם וואָס בני קהת זיינען אויסגעטיילט אויף צו טראָגן די כלי הקודש — „המקודש שבכולן“⁸⁸.

וואָס בכלל איז דאָס ע"ד ווי די מעלת העבודה פון „וגוי קדוש“ כנל. נוסף ע"ז — בפרשתנו — איז דער מנין פון בני קהת צוליב עבודת הקודש, נשיאת הארון כו' — המקודש שבכולן. וי"ל אַז עס איז אויך פאַרבונדן און שייך מיט דעם וואָס כהנים זיינען פון בני קהת⁸⁹ און „יצא ממנו אהרן הכהן שהוא קודש הקדשים“⁹⁰.

יא. ע"ד ווי גערעדט פריער אַז דער עיקר הכנה צו מ"ת איז „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים — שרים“ — ע"ז זעט מען, בענין הנל, אַז דער חידוש מיוחד פון פ' במדבר איז מנין בני לוי:

דער מנין פון כללות בני ישראל איז ניט קיין ענין וואָס ווערט נתחדש און אויפגעטאָן ערשט אין אונזער סדרה — דאָס איז שוין געווען פריער — ווי רש"י זאָגט גלייך, אַז „כשיצאו ממצרים מנאן כו" (וואָס „מתוך חיבתו לפניו מונה אותם כל שעה“) און דאָ רעדט זיך שוין וועגן דעם דריטן מנין פון בני ישראל.

(87) ד ג-ד.

(88) פרש"י שם.

(89) ראה שליה שם (שמו, סע"א): ופקודת בני

קהת הם ג"כ פקודת הכהנים בנשיאת הארון כו'.

(90) במדבר פ"ו, ב (בסופו). ראה שליה שם

שם, ב ואילך.

(91) להעיר במדבר שם „וגרשון הי קודש“.

(92) שם ג, מא.

(93) ראה פרש"י ויחי (מט, ג): ככהונה, במלכות.

(94) מג"א ט, כח. ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים.

הובא ונת' בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

ובפנימיות⁹⁷, און דורך דעם אייך צו לערנען בקרוב ממש — תורתו של משיח, וואס דעמאלט וועט זיין והי' הוי' למלך על כל הארץ גוי⁹⁸, והייתה להוי' המלוכה⁹⁹.

(משיחת ש"פ במדבר, ב' סיון, תשכ"ו)

„ממלכת כהנים“ כפשוטו, ביז כפשוטו ממש — בביהמ"ק השלישי.

אידן ווערן שרים אויף כל עניני העולם, ביז אז „שתמליכו שרים שלמעלה“ (ווי דער מגיד¹⁰⁰ טייטשט אפ ממלכת כהנים),

מען איז זוכה צו דעם מצב פון „מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך“¹⁰¹ נאך זייענדיק אין גלות, און מ'גרייט זיך צו מקבל זיין די תורה בשמחה

97 כלשון ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר בקשר לחה"ש.

98 זכרי' יד, ט.

99 עובדי' בסופו. וראה רמב"ם (דפוס רומי ירושלים תשט"ו) וכו', שלא שינתה ביקורת אור"ה) ה' מלכים ספ"א: (שהדברים שלפני ביאת המשיח הם) ליישר דרך למלך המשיח ולחקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד.

95 אור תורה לד, א.

96 ישעי' מט, כג.

חג השבועות

— ע"פ הלכה — פון די מלאכים, תנה הודך על השמים איז דאס דינא דבר מצרא:

דער דין איז אז אויב איינער פאר-קויפט א פעלד צו א צווייטן, האט דער בר מצרא, דער שכן, די רעכט צונעמען די פעלד פון דעם לוקה, ווייל ס'איז א טובה פאר דעם בר מצרא צו האבן זיינע פעלדער צוזאמען, און תורה זאגט וועשית הישר והטוב בעיני ה'.

דאס האבן די מלאכים געטענה'ט: וויבאלד די תורה איז גנוה⁹, געפינט זיך במרום (בשמים), און זיי זיינען בשמים, האבן זיי דעם דין פון „בר מצרא“ צו באקומען די תורה, און דעריבער — „תנה הודך על השמים“.

[און דערמיט איז מובן ווי אזוי די מלאכים האבן געוואלט צונעמען די תורה נאכדעם¹⁰ ווי עס שטייט שוין אין תורה, „צו את בניי“, „דבר אל בניי (וכי"ב) — ווייל דער דין ביי בר מצרא איז, אז אויך נאך דער מכירה איז מען מסלק דעם לוקה פונעם שדה און מ'גייט עס אפ צום בר מצרא¹¹].

(תרכ"ב) פ' יתרו. שפה אמת עה"ת פ' יתרו. פתח שער לנחל יצחק ח"א וחי"ב. וראה אנציקלופדיא תלמודית מע' בר מצרא.

(7) בי"מ קח. א. רמב"ם הל' שכנים פ"ב ה"ה. טושרע חרם סי' קע"ה ס"ז.

(8) רש"י בי"מ שם. רמב"ם שם.

(9) ואתחנן ו, ית. ובתשובות מיימוניות לס' קנין (סי' טז) שהוא קרוב למ"ע.

(9*) ועפ"ז יומתק זה שלא אמרו בקיצור חמודה שגנוזה.

(10) אבל ראה ב"ר פ"א ד.

(11) ואדרבה, עיקר דינא דבי"מ הוא על הלוקח שצריך להסתלק, ולא על המוכר (פרש"י בי"מ שם, ב

א. בנוגע צו מתן תורה דערציילט די גמרא¹: „בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו. א"ל לקבל תורה בא. אמרו לפני חמודה גנוזה שגנוזה וכו' אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וגו' תנה הודך על השמים. א"ל הקב"ה למשה החזיר להן תשובה וכו'. אמר לפני רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה' אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. א"ל למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם. שוב מה כתיב בה' לא יהי לך אלקים אחרים, בין עמים אתם שרויין שעובדין ע"ז (ועד"ז) האט משה געענטפערט די מלאכים וועגן די אנדערע דיברות: כלום אתם עושים מלאכה.. משה ומתן יש ביניכם.. אב ואם יש לכם.. קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם.. מיד הודו לו להקב"ה וכו'“.

שטייט אין ספרים⁶, אז יסוד הטענה

(1) שבת פח, ב ואלך.

(2) תהלים ח, ה.

(3) תהלים שם, ב.

(4) יתרו כ, ב.

(5) יתרו שם, ג.

(6) בס' שתי ידות (להרא"א חזקוני. אמשטרדאם תפ"ו) ר"פ תרומה מביא זה בשם המדרש. ובס' שארית יעקב (להרי"א אלגאזי. קושט' תקפ"א. ליוורנו תקצ"ג) פ' במדבר בשם „כת הקודמי' ז"ל, „ראשוני'“. ובפני דוד (להחיד"א) פ' יתרו דהוא „שוגרת ומשוגרת“. ושק"ט בזה בהרבה ספרים — ומהם (נוסף על הנ"ל): באר יצחק (להרי"א שאנ"י. שאלוניקי תצ"ה) פ' יתרו דרוש ב' ראש דוד (להחיד"א) פ' יתרו. חסדי אבות לאבות (להני"ל) פ"ג מ"ד. מערכי לב (להרי"א חזן. שאלוניקי תקפ"א) ערך מ"ת דרוש י"ב. ברית אבות (להרא"א בורייאט. ליוורנו